

Gegus Ida:
LILIAM KIRÁLYKISASSZONY

Volt egyszer a világon egy király, akit a népe nagyon szeretett. Csak egy búsította az ország népét. A király hallani sem akarta, amikor arról beszéltek neki, hogy ültessen már maga mellé a trónra királynét.

Egyszer mégis meglett a nép öröme, mert a király rászánta magát arra, amitől eddig idegenkedett. Magához hívatta a legöregebb tanácsosát, és azt mondta neki:

— Rád ruházom az ország gondját, öreg tanácsosom, amíg elmegyek királynét keresni. Nem tudom, mikor láttok újra, mert föltettem magamban, hogy senki más nem lesz a királyné, mint a lilium királykisasszony, akinek hét országra szól a híre.

Megjijedt az öreg tanácsos, mert tudta, hogy a király milyen nagy fába vágta a fejszáját. Megpróbálta lebeszélni, de hasztalan. A népet nem akarta megrémíteni az öreg tanácsos, hát csak annyit mondott, hogy a király házasodni készül. Nagy örömmel adták szájról-szájra a hírt s észre sem vették, hogy a király nagy csöndben ott hagyta az országot egy hűséges szolgájával. Napkeletnek indult, mert úgy szólt a hír, hogy napkeleten van a lilium királykisasszony országa. Ott szenved nehéz varázslat alatt, mert nem akart a rőt szakállú varázsló országának a királynéja lenni. S mindazok, akik a szabadítására siettek, a varázsló hatalma alá jutottak és nehéz vasban lesik, várják a szabadulást.

Soká, soká ment, mendegélt a király és szolgája, amikor egy nagy virágos réten, csobogó patak mellett megláttak egy alélt vitézt. A király rögtön leszállván lováról, a szolgájának intett, hogy kövesse őt. Mikor fölé hajolt a király a vitéznek, mindjárt látta, hogy a vitéz jobb oldalán meg van sebesülve. A patakhoz siettek és tele mérték az ivó-szarujukat hús vízzel, megmosták a vitéz sebesült oldalát és a magukkal vitt balzsamírral bekötötték. Aztán addig locsolták, költögették, míg magához nem tért. Mikor felnyitotta a szemét és meglátta a királyt, így szólt:

— Köszönöm, bajtárs, hogy megmentettél! Nem leszek hálátlan. Nesze egy szál a hajamból, ebből a hollófeketéből! Ha bajban leszel, tépd ketté s én a segítségére sietek!

Aztán egyet fütyentett, amire ott termett egy táltos paripa és hízelegve dörzsölte a fejét a gazdájához. Könnyen felszökött a táltos hátára a vitéz és a kezével búcsút intve, eltűnt.

A király eltette a fekete hajszálat s újra megindultak napkelet felé, irdatlan erdő-kön, járatlan utakon keresztül.

Mentek, mendegéltek s elértek egy folyóhoz. A folyóparton búsult egy szép, fehér hajú öreg anyóka.

— Miért búsul, édes öreg anyám? — Kérdezte a király.

— Hogyne búsulnék, mikor sehogy sem tudok ezen a nagy folyón keresztül menni.

— Ha csak ez a baja, akkor ne búsuljon, édes öreg anyám, majd átviszem én — szólt a király s rögtön a lovára emelte az öreg anyókat és átúsztatott vele a túlsó partra.

— Köszönöm jó tettetted — mondta az öreg anyóka. — Nem leszek hálátlan. Nesze egy szál a hajamból, ebből a hófehérből! Ha bajban leszel, szakítsd ketté s én a segítségére sietek.

Megköszönte a király az ezüst hajszálat és eltette a másik mellé.

Most már vígabban ballagtak napkelet felé.

Amint mentek, mendegéltek, egy irdatlan nagy erdő szélén meglátott a király egy bokorban egy vergődő fehér galambot. Arra felé terelte paripáját és a kezébe vette a vergődő madárkát. Hát látja, hogy a szárnya egy arany nyíllal át van lőve. Kihúzta a nyilat a galamb szárnyából és oda szúrta csákója mellé, mert, ki tudja, mire lesz ez még jó! A szegény galambot pedig elvitte egy forráshoz és szép fehér ruhájáról lemosogatta a piros vérfoltokat és megitta friss vízzel. Hosszú, gondos ápolás után végre magához jött a kis galamb és megrázkódva, egy szép aranyhajú tündérré változott s megszólalt a pacsirtánál szebben:

— Köszönöm, jó vitéz, hogy megmentettél! Én a hold leánya vagyok s így galamb képében szoktam a ti földeteket bejárni. De most megjártam, mert egy gonosz varázsló felismert és amiért nem álltam vele szóba, keresztül lőtte a szárnyamat. Ne félj, nem leszek hálátlan. Nesze, egy szál a hajamból, ebből az aranyból! Ha bajban leszel, tépd ketté és én segítségedre sietek.

S aztán egy leszálló holdsugáron apjához repült.

Egy reggel, amint mennek, megpillantották azt a hegyet, ahol legelőször ragyog föl a nap, mikor kilép rózsás ágyából.

— Meg van, amit keresek! — mondta örömmel a király. — Itt kell lennie annak az országnak, amelyiknek legszebb virágszála nehéz varázs alatt szenved.

Sietve mentek most már egyenesen a napkeleti hegynek. Nemsokára szemükbe tűnt egy nagy-nagy ország, amely olyan csendes volt, mintha kihaltak volna a lakói. A város végén egy fegyveres őr állotta útjukat és azt kérdezte:

— Mit kerestek ebben a szerencsétlen országban, ahol még a kis madarak, meg a nyíló virágok is bűnnek eresztették a fejüket.

— Liliom királykisasszonyt — felelte a király.

— Akkor csak forduljatok vissza, ha életetek kedves — mondta az őr. — Keresték azt már ezren, meg ezren, de mind itt hagyták a fogukat. Ott szenvednek nehéz vasban a varázsló hatalma alatt. Fordulj vissza, ifjú király!

— Köszönöm jóságodat és jó tanácsodat — felelt a király —, de most az egyszer kárba veszett, mert én nem tudok rák módjára járni, ha baj fenyeget.

— Akkor Isten vezéreljen! — mondta az őr.

Alig mentek egy kőhajításnyira, már előttük volt a királyi palota ezer meg ezer ablakával, óriási kerttel körülvéve, aranyos, ezüstös ráccsal bekerítve. A kert környékén heverték szerte-széjjel a királykisasszony szabadítására siető vitézek, nehéz vasban.

A király mindjárt tudta, hányadán van a dolog, de nem szólt semmit a szolgájának. A kapunál termett és bezörgetett rajta. Hatszorosan visszahangzott a zörgés a kihalt palotában, de csak nem ment senki felnyitni a kaput. De még a királyi palota környékére se mert senki menni.

Egyet gondolt a király és átvette magát a kerítésen, a szolgának pedig meghagyta, hogy várjon reá, míg visszatér.

Bebolyongta az egész palotát, de sehol egy élő lelket nem talált, csak vasembereket. A kert kellős közepén megtalálta a liliomszállá változtatott királykisasszonyt.

No, most hát itt van, de hogyan segítsen rajta.

Eszébe jutottak a hajszálok. Elővette a hollófeketét és kettészakította. Abban a percben ott termett a vitéz és azt kérde:

— Mit kívánsz, bajtárs?

— Adj tanácsot, hogyan szabadítsam meg a királykisasszonyt a varázs alól? — kérte a király.

— Csak azt ne próbáld! — Könyörgött a vitéz. — Lásd, én is majdnem itt hagytam a fogamat. A varázslótól kaptam azt a sebet, amit te bekötöttél.

— Te láttad a királykisasszonyt? — Kérdezte a király.

— Láttam — felelt a vitéz. — Olyan szép, amilyen még tán a tündérek között sincsen. És mennyit szenved, szegény. A gonosz varázsló minden éjjel tizenkét órákor, amikor a lilium királykisasszony visszanyeri előbbi alakját, eljön hozzá és zaklatja, hogy legyen az ő országának királynéja. Megsajnáltam, amint könyörgött, szegényke. Előugrottam és ki akartam oltani élete világát a gonosz varázslónak, de az én kardom nem fogta őt, az övé keresztül járt engem. A királykisasszonyon csak nem segíthettem semmit, mert éjfél elmúltával újra liliummá lett. Ne tedd kockára az életedet! Úgy is hasztalan lesz. Nézd, ezek itt mind megkísértették — s rámutatott a sok vassá varázsolt emberre.

Hasztalan volt minden kérés, a király elhatározta, hogy neki meg kell látnia a királykisasszonyt és meg kell szabadítania, ha élete árán is.

Mikor látta a vitéz, hogy hiába beszél, hát megajándékozta egy szablyával és ezt a tanácsot adta neki:

— Éjfél előtt húzódj meg valamelyik bokor mellett és várj csöndesen, mikor üti a tizenkettőt, akkor megjelenik a varázsló s ugyanakkor kilép a lilium kelyhéből a szép királyleány. Ha a varázsló észrevesz és feléd suhint a pálcájával, csak a szablyát tartsd elé s akkor nincs fölötted hatalma. Ha megtámad, ügyesen védj magad, ne-hogy úgy járj, mint én.

Megköszönte a király az ajándékot és a jó tanácsot. A vitéz eltűnt azon a táltoson, amelyik egy füttyentésre ott termett megint.

Mivel már a nap régen búcsút mondott, hát a király elküldte a szolgáját szállást keresni, maga pedig lesben állt egy bokor elé.

Rengeteg várakozás után végre ütött az óra. Abban a szempillantásban megjelent a varázsló, egy rút rőt szakállú ember, a liliumból pedig kilépett egy szépséges, szép aranyhajú leány. A varázsló elkezdett hozzá hangosan beszélni, a lány pedig összetette a kezét és úgy könyörgött, olyan édes hangon, mint egy fülemile madárka. Még a kő is megsajnálta volna.

A király egy kicsit előrehajolt s akkor megzörrent a bokor és a varázsló meglátta. Felé rohant és suhogtatta a varázspálcáját, de hasztalan, mert a király felfogta a szablyával, amelyen megtört a hatalma; mérgesen rántotta elő fényesre fent kardját de mikor éppen sújtani akart, ütött az óra és neki mennie kellett. Ez volt a királyfi szerencséje, mert különben az utolsó órája lett volna.

Aznap már semmit sem lehetett tenni, mert a királykisasszony megint visszaesett a varázsló hatalmába. A királyfi tehát elhatározta, hogy reggelre kelve, tanácsot kér

majd az öreg anyókatól, akitől az ezüst hajszálat kapta. Úgy is lett. Olyan helyen, ahol senki sem látta, kettészakította a hajszálat, azt a hófehéret. Abban a szempillantásban ott termett az anyóka és azt kérdezte:

— No, mi bajod fiam?

— Adj tanácsot, édes öreg anyám, hogy miképpen szabadítsam meg a lilium királykisasszonyt a varázs alól.

— Azt csak úgy teheted, édes fiam, ha kettévágod a varázsló élete fonálát. Amint megszűnt élni, vége a hatalmának az elvarázsoltak fölött. De ne magad támadd meg, hanem vezess ellene hadsereget. Ott lakik a kék hegyek mögött.

Megköszönte a jó tanácsot és menten küldte a szolgáját egy nagy pecsétetes levéllel, hogy legvitézebb hadseregét küldjék azonnal utána.

Került-fordult az idő és megérkezett a várva-várt hadsereg. De mielőtt elindult volna a király, jónak látta kikérni a hold leányának a tanácsát is. Elővette az arany hajszálat és kettészakította.

— Mi bajod, kedves megmentőm? — kérdezte a megjelent tündér.

— Légy segítségemre, hogy legyőzhessem a varázslót — kérte a király.

— Nagyon szívesen — mondta a tündér. — Majd ha csatasorba álltok, édesapám eltakarja a nap képét és ti sötétségben maradtok. Csak a varázslót világítja majd egy fényes arany sugár. Őt vegyétek valamennyien célba, mert ha ő elesik, katonái nem sok gondot adnak, mert szétszaladnak, mint a megriasztott nyulak. Csak az a baj, hogy a ti fegyveretek nem fogja a varázslót. Ej, ha meg volna az a nyíl, amit a szárnyamba lőtt!

— Hiszen itt van a csákóm mellett — mondja örömmel a király.

— No, akkor sebj! — mondta a szép tündér. — Azt az arany nyilat feszítsd ki az íjadra, s ha jól célzol, nem látja többé a napot. Mos pedig Isten veled, sietek apámat előkészíteni, s egy leszálló sugárba belekapaszkodott és apjához szállt.

A király is sietett seregéhez, mert még napkelte előtt a kék hegyek mögött akart lenni, hogy a kelő nap gyönyörködje majd örömükben.

Még a nap le sem vetette szép rózsaszín köntösét, már a király ott állt hadserege élén, a varázsló országának határában. De nem hiába volt a varázslónak nagy tudománya, mert föl tudta használni. Egy szempillantás nem sok, de annyi idő sem telt el s már egy hatalmas sereggel állt velük szemben a varázsló. Rőt szakállá, mint egy vörös lobogó, repült utána, amint ide-oda száguldott táltos lován.

Éppen támadást parancsolt volna, de elborult a nap képe és a király seregét oly sötétség vette körül, hogy kanállal lehetett volna mérni. Csak egy vékony arany sugár tört elő és megvilágította a varázsló rőt szakállát. Most olyan volt, mint egy égő lobogó.

Az egész sereg rászögezte a nyilat, de a király intett, hogy eresszék le és csak maga vette célba. Mint a villám, repült ki az arany nyíl s a varázsló abban a percben lova nyakára hanyatlott. Serege pedig úgy szétfutott, mintha ég nyelte, föld nyelte volna el, de még csak hírmondó sem maradt belőle.

Ekkor eltűnt a sötét takaró a nap képéről s mosolyogva nézte az ujjongó sereget. De nézett mást is. Nézte az új életre kelő országot, s gyönyörködött a lilium kelyhéből

kétszerte szebben kilépő királykisasszonyban és boldog szüleiben, akik örömkönyvek között adták kézről kézre. Oda sereglettek azok is, akik ő miatta s vele együtt szenvedtek a varázs alatt.

A király ezalatt hátat fordított a kék hegyek országának és sietett megmentett mátkáját felkeresni. Hej, pedig nem kellett azt keresni, mert ment már elébe apjával, anyjával, országa népével, aranyos hintókon, virággal behintett utakon. Amikor összetalálkoztak, mind leborultak előtte és úgy hálálkodtak neki, a királykisasszony pedig így szolt:

— Áldjon meg Isten, vitéz hős! Fogadd el jutalmul országomat, koronámat s ráadásul a kezemet.

— Nem kell nekem országod, koronád — mondta a királyfi —, hanem kellesz te, édes lilionszál, országom trónjára legszebb királynénak.

Csak most tudták meg, hogy királlyal van dolguk. Még nagyobb lett az öröm a királykisasszony szerencsésén, aki meg is érdemelte a boldogságot, mert a szépsége mellett olyan jó volt, hogy párját nem lehetett találni. Készült is két ország a lakodalma s olyan lakodalmat csaptak, hogy nem csak a kerek világ, hanem még a tündérek világa is csodákat mesélt róla.

Ajándékkal úgy elhalmozták a mátkapárt, hogy megtelt vele a palota.

Elküldte ajándékát a hollóhajú vitéz is. Egy olyan kulacsot, amiből sohasem fogy ki a jóféle ital. Az öreg anyóka egy olyan kenyértartót küldött, amiből sohasem fogy ki a hófehér búzakenyér. A holdleánya egy holdsugárból szótt, csillagokkal telehímzett menyasszonyi ruhát és egy szál tűzvirágot a nap kertjéből, koszorúnak.

Vitte is nagy boldogan haza a király s az ő országában megint újrakezdték a nagy dáridót. Táncoztak, vigadtak, ki tudja, meddig. Tán most is járják, ha bele nem fáradtak.